

[Kaj Poulsen]

Spørgsmålet er ligeledes stillet, fordi ministeren til pressen umiddelbart efter offentliggørelse af artiklen meddelte offentligheden, at der på grund af artiklens indhold var mulighed for, at Kristeligt Folkeparti ville forlade regerings-samarbejdet. Også derfor må befolkningen have besked på, hvad denne sag er endt med.

Spørgeren lægger ingen vægt på fungerende statsminister Ellemann-Jensens dementi af Peder Sønderbys udtalelser, da Peder Sønderby selv i Radioavisen den 16. marts kl. 16.00 bekræftede artiklens indhold.

Svar (23/3 88):

Miljøministeren (Chr. Christensen):

Jeg kan oplyse, at jeg og Peder Sønderby har haft en samtale om den nævnte sag. Desuden har jeg drøftet sagen med Venstres formand, udenrigsminister Uffe Elleman-Jensen.

Jeg betragter herefter sagen som afsluttet.

Spm. nr. S 774

Til miljøministeren (22/3 88) af:

Kaj Poulsen (S):

»Mener ministeren, at de miljøkrav, folketingsflertallet og regeringen har stillet til landbruget, er for vidtgående?«

Begrundelse

I Berlingske Tidende fredag den 18. marts udtaler fungerende statsminister Uffe Ellemann-Jensen:

»Det er velkendt, at vi og Kristeligt Folkeparti prioriterer tingene forskelligt, når det drejer sig om miljøspørgsmålet.

Vi finder, at de miljøkrav, der er stillet til landbruget, er for vidtgående i forhold til landbrugets muligheder.«

Miljøministeren har selv sagt: »Venstre har som politisk målsætning at sætte Kristeligt Folkeparti og landbruget i en konfrontationssituation.«

Svar (23/3 88):

Miljøministeren (Chr. Christensen):

Med forliget om Vandmiljøplanen i april 1987 indgået mellem de fire regeringspartier og Det Radikale Venstre blev retningslinjerne for indsatsen inden for kommunal og industriel

spildevandsrensning og på landbrugsområdet lagt fast.

Det er disse retningslinjer, der nu udmøntes i konkrete regler for kommunerne, industrien og landbruget.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Første behandling af lovforslag nr. L 222:

Forslag til lov om ændring af ægteskabsloven. (Separations- og skilsmissebetingelser).

Af Kirsten Lee (RV) m.fl.

(Fremsat 23/2 88).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Justitsministeren (Ninn-Hansen):

Det Radikale Venstres forslag indeholder en modernisering af ægteskabslovens kapitel om separation og skilsmisse. Forslaget bygger ifølge bemærkningerne på et lovudkast, der er udarbejdet af en arbejdsgruppe under Justitsministeriet, og det bliver initiativet fra Det Radikale Venstre bestemt ikke dårligere af.

Som bekendt opfordrede et samlet Retsudvalg mig til sidste år at iværksætte et arbejde med henblik på en modernisering specielt af ægteskabslovgivningens opløsningsbestemmelser. Det skete i forbindelse med Folketingets behandling af lovforslag om ret til skilsmisse på grund af vold.

Flertallet var dengang inde på, at der skulle være mulighed for skilsmisse ved enighed, ligesom separationsinstituttet skulle afskaffes og erstattes af den svenske ordning med betænkningstid. På baggrund af denne opfordring nedsatte jeg en arbejdsgruppe, der allerede i september 1987 afgav en betænkning med udkast til nye regler for separation og skilsmisse. Heri foreslås, at separationsinstituttet bevares i dansk ret som en grundlæggende betingelse for at få skilsmisse.

Som jeg flere gange har haft lejlighed til at give udtryk for her i Folketinget, er det regeringens opfattelse, at ægteskabet og familien er et centralt element i det danske kulturmønster og dermed det danske samfund. Reglerne om separation og skilsmisse bør derfor så vidt muligt sikre, at ægteskaber ikke opløses, medmindre

[Justitsministeren]

der efter begge parters modne og velovervejede opfattelse ikke er mulighed for at fortsætte samlivet.

Det er efter min opfattelse af afgørende betydning, ikke mindst af hensyn til børnene, at ægteskabet ikke får karakter af noget, som man uden videre kan vandre ind i og ud af. Regeringen ønsker ligesom Det Radikale Venstre, forstår jeg, at værne om ægteskabet. Det kan så altid diskuteres, hvilke regler der på længere sigt er bedst egnede til at opfylde dette formål. Det er vel i øvrigt et område, hvor det ikke så meget er den politiske opfattelse som den mere personlige vurdering, der bliver afgørende.

I arbejdsgruppens betænkning er der bl.a. foretaget en gennemgang af separations- og skilsmisseordningen i de andre nordiske lande. I denne forbindelse har især den svenske betænkningsskema været analyseret meget nøje. Efter min opfattelse har arbejdsgruppen på overbevisende måde redegjort for, hvorfor denne ordning ikke passer på danske forhold. Derfor synes jeg, det er positivt, at Det Radikale Venstres lovforslag indebærer en bevarelse af det her i landet indarbejdede og velfungerende separationsinstitut.

Det er også rigtigt, at lovforslaget ikke giver adgang til en øjeblikkelig skilsmisse, blot fordi parterne erklærer sig enige herom. I stedet foreslås det, at separationsperioden for enige ægtefæller sættes ned fra 1 år til 6 måneder. Det kan være svært at afgøre, om der hermed er opnået et rimeligt kompromis mellem på den ene side ønsket om at undgå forhastede og uigennemtænkte skilsmisser og på den anden side hensynet til de ægtefæller, der ønsker ægteskabet opløst.

Der er sikkert flere her i Folketinget, som helst så den gældende 1-års-separationstid bevaret.

I forbindelse med en modernisering af separations- og skilsmissegrundene kan det ud fra det grundlæggende synspunkt om, at ægteskabet så vidt muligt bør bevares, drøftes, om mægling sinstitut kan forbedres. Det kunne måske redde ægteskaber, hvis ægtefæller, der ønsker det, får adgang til en udvidet rådgivning. Der eksisterer allerede i dag rundt om i landet forskellige rådgivningstilbud fra såvel offentlige myndigheder som private, hvor ægtefæller kan få rådgivning bl.a. i tilfælde, hvor deres ægteskab er kommet ind i en krise.

Efter min opfattelse bør det overvejes forsøgsomt at iværksætte nogle rådgivningsordninger som supplement til eller erstatning for mægling sinstitutet. Herved vil det være muligt at foretage en nærmere vurdering af, hvilket behov der måtte være for vejledning eller anden form for mægling, inden ægtefæller beslutter sig endeligt for at bryde et ægteskab.

Dette spørgsmål vil kunne overvejes nærmere i Retsudvalget, hvor der også vil være anledning til at se på nogle enkelte tekniske detaljer, som nok i givet fald bør justeres på baggrund af de høringssvar, der er fremkommet, efter at arbejdsgruppen afgav sin betænkning.

Men taget som helhed vil jeg sige, at jeg ser positivt på det af Det Radikale Venstre fremsatte lovforslag.

Pia Gjellerup (S):

Udgangspunktet for dette lovforslag er, som det allerede er bemærket, den betænkning, der er udarbejdet af en arbejdsgruppe under Justitsministeriet, et arbejde, der igen bygger på Ægteskabsudvalget af 1969' betænkning fra 1973.

Allerede ved behandlingen af et lovforslag sidste år udtrykte et flertal i Folketinget bestående af Det Radikale Venstre, SF og Socialdemokratiet, at man fra disse partiers side ønskede et lovforslag indeholdende en modernisering af reglerne ved separation og skilsmisse til behandling i den folketingsssamling, vi nu er i gang med.

Uagtet den ovennævnte betænkning har foreligget siden sidste sommer, har regeringen ikke ønsket at fremsætte et lovforslag, selv om man nu har fået den samlede vurdering, som man ønskede sidste år fra regeringspartierne side, og vel at mærke en vurdering, som i høj grad falder i tråd med de ønsker, som regeringspartierne gav udtryk for ved det ovennævnte lovforslags behandling sidste år. Men det er derfor så meget mere glædeligt, at justitsministeren kunne komme med nogle positive bemærkninger.

Jeg hilser med tilfredshed, at Det Radikale Venstre har fremsat det foreliggende lovforslag. Jeg skal blot sige dette ene, at vi måske kunne have forventet, at det flertal, der oprindeligt stod bag det fremsatte ønske, havde haft lejlighed til at være forslagsstillere sammen med Det Radikale Venstre, men det er kun en formel detalje.

[Pia Gjellerup]

Hovedindholdet i forslaget omhandler en ægtefælles ret til separation. Dette vil bringe dansk ægteskabslovgivning i overensstemmelse med anden nordisk ægteskabslovgivning og i øvrigt – hvilket ikke er uvæsentligt – i bedre overensstemmelse med den praksis, der i dag er gældende i dansk ret. Denne enkeltsidige adgang til separation, altså en adgang til separation, selv om den anden ægtefælle ikke måtte ønske det, giver mulighed for at undgå en række særregler og de efterfølgende tvister, der i dag medfører ofte pinagtige og detaljerede forklaringer i retten.

Som det også er nævnt i lovforslagets bemærkninger, vil forslaget på denne måde medvirke til en afdramatisering af separations- og skilsmisseragerne, uden at der sker en væsentlig ændring af resultatet. Alle må hilse det velkommen, at de i forvejen triste og meget vanskelige situationer omkring et ægteskabs opløsning bliver mindre dramatiske. Ikke mindst af hensyn til eventuelle børn er det af afgørende betydning, at forældrenes fremtidige holdning til hinanden ikke er belastet af forudgående stridigheder om, hvorvidt ægteskabet skulle opløses, og på hvilket grundlag det skulle ske.

Et andet element i forslaget, som fortjener en bemærkning her ved første behandling, er den forenkling, der fremkommer ved, at den fornyede vilkårsforhandling og mægling ved skilsmisse efter forudgående separation ikke mere er noget krav, men et tilbud.

Hvad angår lovforslaget som helhed, kan jeg på Socialdemokratiets vegne give tilsagn om en positiv og forhåbentlig også hurtig udvalgsbehandling.

Grethe Fenger Møller (KF):

Det er jo rigtigt, som det er blevet sagt, at ægteskabet og familien er et centralt led i det danske kulturmønster og i det danske samfund og har været det næsten altid, men det betyder ikke, at ægteskabsloven og reglerne vedrørende separation og skilsmisse har været uændrede. Der er gennem årene sket ændringer i retning af en nemmere adgang til at opnå både separation og skilsmisse, og det er vel ændringer, som er i overensstemmelse med den samfundsudvikling, som i øvrigt finder sted.

Jeg synes, at det radikale forslag, der, som allerede flere har fremhævet, er baseret på forslag, der er udarbejdet af en arbejdsgruppe un-

der Justitsministeriet, har mange positive ting i sig.

Jeg synes, det er væsentligt, at man har fastholdt separationsinstituttet. Jeg tror ikke, at den svenske model med en betænkningstid er en klog model og overskuelig for folk. Vi kender separationsinstituttet, og vi ved, hvordan det virker, så jeg synes, det er godt og rigtigt, at man har fastholdt dette.

Ifølge forslaget indføres en lovfæstet ensidig adgang til separation, men ikke en adgang til, at man ensidigt umiddelbart kan få skilsmisse, og det vil sige, at man stadig væk har en betænkningstid, en periode, hvor man kan trække vejret og finde ud af, om denne separation nu var det, man egentlig ønskede sig, eller om uroen omkring ægteskabet er stilnet noget af. Det synes jeg er væsentligt.

Efter forslaget kan man få skilsmisse efter 1 års separation, ved enighed dog efter 6 måneder. Her må man, synes jeg, på den ene side vurdere hensynet til ægteskabets bevarelse og på den anden side tage i betragtning, at de mennesker, der ønsker at blive skilt, er voksne mennesker, som man må formode har både gennemtænkt og forhåbentligvis også gennemtalt og drøftet, om det nu er det, de ønsker. Det er således også i høj grad en, synes jeg, personlig vurdering, om ikke man bør overlade til folk selv at træffe den afgørelse at blive skilt, hvis man er enig om det.

Der er måske andre, der vil have den opfattelse, at man skal beskytte den såkaldt svagere part, som måske ikke alle opfatter som manden i et ægteskab, ved at gøre separationsperioden meget lang, således at man ikke kan blive udsat for trusler. Jeg er ikke sikker på, at det er den slags ting, som virker hensigtsmæssigt i et moderne ægteskab.

På den anden side synes jeg også, det er væsentligt at sikre, at folk ikke bare styrter ud ad døren og smækker med den, fordi de i et øjebliks vrede finder ud af, at dette ikke var sagen, og derfor synes jeg, det kan være rimeligt også at se på reglerne om mæglingsinstituttet. Her er det min opfattelse, at meget af den mægling, der foregår i dag, foregår på et meget formelt, juridisk plan, hvor man ikke kommer i dybden med de problemer, som folk har, og som fører til, at de ønsker at blive separeret.

Derfor synes jeg, som også justitsministeren var inde på, at det ville være meget hensigts-

[Grethe Fenger Møller]

mæssigt, om man kunne få en drøftelse i Retsudvalget for eventuelt at forbedre mægling sinstitut. Her tænker jeg ikke alene på det institut, der eksisterer i dag, men også på eventuelle forsøgsordninger med rådgivning fra private organisationer, således at man kunne have dem som et supplement til eller en erstatning for mægling sinstitut, så folk kan få vejledning til enten at beslutte sig til at blive sammen eller – hvis de ikke ønsker at blive sammen – at komme fra hinanden på en mere værdig måde. Det sidste skulle være til gavn for det forhold, de må have til hinanden i fremtiden, i hvert fald såfremt der er børn i ægteskabet.

Leif Hermann (SF):

Da vores ordfører, fru Ebba Strange, ikke kan være til stede, er det blevet min opgave at gøre nogle bemærkninger om det forslag, Det Radikale Venstre har fremsat.

SF vedkender sig jo, som Socialdemokratiet også har gjort det, at vi var med sidste år til at påpege behovet for en modernisering af ægteskabslovgivningen, herunder selvfølgelig navnlig betingelserne for ophævelse af ægteskabet.

At vi var med til det, skete ud fra den principielle holdning, SF har til ægteskabet, at det er et anliggende mellem to mennesker, som i det væsentligste og som det centrale indhold består af et følelsesmæssigt fællesskab, der ikke lader sig regulere gennem retsregler.

Set fra vores synspunkt ville det nok være rimeligst, at man fik umiddelbar adgang til skilsmisse ved en ensidig erklæring fra den ene ægtefælles side. Jeg er klar over, at sådan et synspunkt vil støde an mod grundlæggende normer, ikke mindst hos den borgerlige side af denne folketingsaal, men sådan er det nu engang: Hvis man baserer ægteskabet på noget, som er irrationelt, nemlig forholdet mellem to mennesker, er det kun de to mennesker, der kan afgøre, hvorvidt deres ægteskab kan bestå eller ikke bestå.

Når det er sagt, vil jeg godt tilføje, at vi er positive over for det forslag, der foreligger her. De moderniseringer, der er tale om, navnlig bestemmelsen om ensidig adgang til separation og spørgsmålet om indførelse af skilsmisseret efter seks måneder, hvis ægtefællerne er enige om det, er udmærket. Det er ligeledes udmærket, at man har reduceret adskillelsetiden ved faktisk samlivsophævelse.

Herudover har vi ikke meget at sige. Vi vil også meget gerne i udvalget være med til at se på, hvorvidt man kan styrke rådgivningsindsatsen. Netop ud fra det ægteskabssyn, SF har, må det være vigtigt, at man, om jeg så må sige, kan få neutrale personer til at analysere, hvad der måtte være årsag til, at tingene ikke kan fungere videre, sådan som de er begyndt, og derfor er det nok væsentligt, at rådgivningsindsatsen i langt, langt højere grad får et ikkeformelt og et ikkejuridisk præg, et mere psykologisk eller socialpædagogisk sigte, end det har været tilfældet indtil nu.

Henrik Toft (V):

Venstre kan helt tilslutte sig det afsnit i justitsministerens tale, hvori han skildrer regeringens opfattelse af ægteskabet som et af det danske samfunds centrale kulturmønstre, især også på grund af den store betydning, som det har for børnene.

Venstre finder også, at det må være vigtigt, at der værnes om ægteskabet, og at der gøres mest muligt for at holde sammen på det frem for at opløse det. Personlig har jeg en forkærlighed både for sølvbryllupper og guldbryllupper. Derfor håber jeg også, at den tendens, der på det seneste har været til, at lidt flere gifter sig og lidt færre lader sig skille, må fortsætte.

Det er derfor naturligt for mig at tilslutte mig justitsministerens betragtninger om forsøgs mæssigt at sætte nye rådgivningsordninger i værk, som kan være med til at redde ægteskaber.

Venstre giver tilsagn om at medvirke til et positivt udvalgsarbejde ud fra de holdninger, som jeg her har givet udtryk for.

Birgith Mogensen (CD):

At opløse et ægteskab må fortsat betragtes som en alvorlig sag, især hvis ægteparret har et eller flere børn. Ved at bevare separationsinstituttet har arbejdsgruppen i sin september 1987-betænkning da også understreget, at et ægteskabs opløsning kræver grundig overvejelse hos begge ægtefæller.

Om separationsperioden, som jeg vil kalde overvejelsesperioden, skal nedsættes fra 12 måneder til 6 måneder, vil jeg sætte spørgsmålstegn ved. Efter tilføjelse af § 39 om vold etc. virker nugældende praksis omtrent 100 procent tilfredsstillende, og jeg mener ikke, at overve-

[Birgith Mogensen]

jelsesperioden på 12 måneder er for lang, uanset, som det nævnes i bemærkningerne, om ægtefællerne er enige om skilsmisse eller ej. Min erfaring omfatter tre separationstilfælde, hvor begge parter også var såkaldt enige om skilsmisse. Alligevel fandt de sammen igen, og i den sidste del af separationsperioden og nu flere år efter fungerer alle tre ægteskaber tilsyneladende godt.

Derimod mener jeg, at vold samt gentagne grove og ekstreme forsømmelser og krænkelse af pligter over for ægtefællen eller børnene omgående må hjemle ret til et ensidigt krav om skilsmisse helt uden forudgående separations-tid.

Men som antydning huer det ikke CD at forfladige ægteskabsbegrebet, og det er vores opfattelse, at mere almindelige skilsmisser fortsat bør have en 12-måneders separations-tid. Skilsmisseantallet har accelereret stærkt de sidste år, og psykologisk vil en ensidig ret til kortere separations-tid mest sandsynligt yderligere forhøje skilsmissetallet.

Det er min opfattelse, at vi for længst kunne have reduceret skilsmisseantallet, hvis vi virkelig havde gjort noget for at forebygge opløsning af ægteskaber, og det lader sig jo gøre. De sidste par år har nogle få offentlige og private rådgivningsinstanser bevist, at ægteskabskriser kan helbredes. Lad os derfor etablere endnu flere lokale rådgivningsgrupper. Både privat- og samfundsøkonomisk og menneskeligt – og her tænker jeg ikke mindst på børnene – vil sådanne initiativer kunne betale sig.

Derimod mener jeg, at de konventionelle mæglingstinstitutioner, præster og amter, ikke længere har eksistensberettigelse.

Men CD vil medvirke positivt i det kommende udvalgsarbejde.

Pia Kjærsgaard (FP):

Når vi taler om ægteskab, må man formode, at vi taler om voksne mennesker. Jeg ved godt, at man ikke altid får indtryk af det, men det må i hvert fald være udgangspunktet. Det er forholdsvist ukompliceret at blive gift, mens det stiller sig anderledes, når det gælder separation eller skilsmisse. Der kan siges både for og imod det her forslag, men Fremskridtspartiet mener, at det er rigtigt at fremsætte det.

På den anden side mener vi også, at når man taler om voksne mennesker, er de tidsfrister,

der er i foreslaget, noget, vi skal tage op til diskussion. Fremskridtspartiet vil ikke stille sig negativt, hvad enten det drejer sig om længere end 6 måneder eller kortere end 6 måneder. Vi kan måske nok fortsat undre os lidt over de 6 måneder, der er nævnt i § 31, stk. 2. Vi mener også, det er lidt for meget bureaukrati, der følger sig ud i samme § 31, hvorefter ægtefæller kan skilles i enighed efter et halvt års tænkepause.

I bemærkningerne anføres, at hvis det alligevel viser sig, at ægtefællerne ikke var enige, så skal en ny skilsmissebegøring indsendes foruden den, man indsendte efter et halvt års tænkepause. Det mener vi er papirspild og bureaukrati, og det er vi som bekendt ikke tilhængere af. Vi mener, at der må kunne findes en sundere måde at tackle de ting på, hvis de skal gennemføres.

Halvårsreglen har jo andre svagheder, bl.a. skal der være enighed blandt parterne, helt frem til der gives bevilling eller afsiges dom. Det kan altså blive meget længere end et halvt år, mener vi i Fremskridtspartiet.

Men under alle omstændigheder tilsiger vi også vores positive indstilling til det her forslag.

Inger Stilling Pedersen (KRF):

Kristeligt Folkeparti betragter familien som samfundets grundvold. Derfor er det uhyre vigtigt, hvordan vi behandler familierne. Der har været en stærk tendens til at føre familieopløsende politik.

Vi har en skattelovgivning, der på mange måder gør det fordelagtigt at blive skilt. Vi har eksempler på, at man fra sociale myndigheder har opfordret folk til at lade sig skille, da man der ved kan opnå nogle fordele.

Derfor mener vi, at det er helt urimeligt at tale om, at man nu skal have en kortere separationsperiode, hvor man altså er enig om det. Det, der ligger til grund for forslaget, er, at det overhovedet ikke har noget med økonomi at gøre, hvor det ofte netop er økonomien, der er årsag til, at folk vil skilles.

Der tales så meget om det moderne ægteskab og de moderne tider. Der var endda en ordfører, der sagde noget om, at man særlig fra borgerlig side var indstillet på at holde fast ved det gamle. Jeg tror, man tager helt fejl. Jeg tror, det går på tværs af partiskel, om man har en opfat-

[Inger Stilling Pedersen]

telse af ægteskabet og familien som noget grundlæggende. Det kan godt være, at man i den yngre generation har andre synspunkter, men ser man lidt nærmere på de mennesker, der bakker op bag de forskellige partier, er jeg sikker på, at vi i alle partier kan finde mennesker, der mener, at ægteskabet og familien er noget grundlæggende.

Så er spørgsmålet, hvor let det skal være at gå fra hinanden. SF's ordfører var lidt inde på, at man går meget let hen over den svage part. Vi kommer ikke uden om, at kvinderne ofte er dem, der er dårligt stillet. Jeg kan egentlig ikke forstå, at ikke også de, der kalder sig ikke-borgerlige, vil prøve at tage dette argument lidt mere op.

Vi mener ikke, at det skal være så let at blive skilt. Vi mener snarere, at man skal lægge meget mere vægt på, at man får et fundament med sig, inden man indgår ægteskab. Jeg tænker især på undervisningen i skoler, ungdomsklubber og andre steder, at man må fortælle noget om, hvad det egentlig er, det drejer sig om.

Man kan også lave en bedre rådgivning. Vi ved, at der er private institutioner, der rådgiver i dag. Kristeligt Folkeparti ser gerne, at vi får en bedre rådgivning. Vi ser gerne, at præsten også er med dér, men vi ser lige så fuldt gerne, at også andre instanser er med, da det jo ved en skilsmisse ofte er mange forskellige problemer, der gør sig gældende.

Vi kan under ingen omstændigheder gå ind for et forslag som dette. Vi mener tværtimod, det ville være bedre, at vi satte ind på at se, hvad vi kan gøre for at få en bedre familiebevarende politik.

Og så længe vi ikke har en skattelovgivning, der tilgodeser ægteskabet bedre, end den gør i dag, så længe det kan være en økonomisk fordel at blive skilt, så længe vil det i hvert fald være helt urimeligt at gå ind for kortere tidsfrister.

Alligevel vil vi gerne være med i udvalgsarbejdet og se på, hvilke problemer der kan dukke op, og måske også, at nogen kan blive lidt klogere og finde ud af, at det måske ikke er så godt et forslag endda.

(Kort bemærkning).

Leif Hermann (SF):

Jeg tror nok, det var mig, fru Inger Stilling Pedersen sigtede til, da hun talte om de ikke-borgerlige partier og den svagere part. Nu me-

ner jeg ikke, jeg nævnte problemerne med den svagere part i ægteskabet i mit ordførerindlæg, men jeg vil da gerne kort replicere til fru Inger Stilling Pedersen, at det er fuldstændig korrekt, at der ofte er en svagere part i ægteskabet. Og det gør sig selvfølgelig navnlig gældende i forbindelse med opløsning af ægteskabet, hvor der kan blive nogle økonomiske problemer.

Jeg mener altså ikke, at man løser den svagere parts problemer ved at spænde den pågældende ind i et ægteskab, som ikke er særlig godt. Tværtimod bør man løse de problemer ved at skabe væsentlig bedre vilkår for den svagere part, når ægteskabet opløses. Heldigvis er der en tendens til, at erhvervsfrekvensen for gifte kvinder er stigende, og dermed bliver ægteskabet mindre og mindre betydningsfuldt som forsørgelsesinstitution, og det er kun godt.

(Kort bemærkning).

Inger Stilling Pedersen (KRF):

Nu gælder den korte periode, hvor man er enig, og det kunne jo altså være en økonomisk fordel for begge parter at lade sig skille. Derved opnår man større fordele. Det må da være logisk.

Jørgen Tved (FK):

Når jeg sådan ud fra egne erfaringer kigger på den ægteskabslovgivning, vi har, så må jeg tilstå, at jeg ikke synes, den er så helt tosset. Det er forholdsvis enkelt at blive gift, og det er i og for sig også forholdsvis enkelt at blive skilt. Jeg taler som sagt ud fra egne erfaringer.

Man kunne spørge, om det er nødvendigt at ændre den lovgivning, vi har. Når to mennesker føler et eller andet forhold til hinanden og føler, at de nu vil dele tilværelsen, så synes jeg, at det er rimeligt, at de kan gøre det forholdsvis enkelt. Når forholdet skal opløses, må det efter min opfattelse ligeledes være på baggrund af nogle følelsesmæssige ændringer, der betinger, at nu må man slutte det forhold.

Men det er rigtigt, som det allerede er fremført, at der er nogle svage parter, som man skal prøve på at beskytte, det er først og fremmest børnene, som man naturligvis må tage hensyn til, og det er også, som det allerede er sagt, kvinderne. Man skal efter min opfattelse gøre meget for, at der rådgives, så alle er klar over, hvad det egentlig er, man beslutter, og hvilken stilling den svageste i forholdet har.

[Jørgen Tved]

Man bør vel også se en lille smule på, hvad det er, der gør, at forholdene ofte går i stykker. Det er vel meget ofte de økonomiske betingelser, som vi byder menneskene, der gør, at man bides, fordi krybben er tom. Og derfor kan det godt være, at man kan rådgive – og jeg vil ikke bestride, at en præst kan være god til at give nogle råd om, hvordan og hvorledes man skal indrette ting – men hvis det er en anstrengt økonomi, som er grundlaget for, at forholdet bryder, så ville det måske være rimeligt, om rådgivningen kunne følges op med konkrete tiltag, der måske kunne få forholdet til at fortsætte.

Man bør vel også gøre sig klart, at selv om parterne skilles i fuld forståelse fra hinanden, er børnene altid den svageste part, og det vil altid under en eller anden form gå ud over dem. Her må man naturligvis også appellere til ansvarlighed hos de mennesker, som beslutter sig for at ophæve et forhold.

Jeg mener ligeledes, som ordføreren for Kristeligt Folkeparti gav udtryk for, at det er en underlig lovgivning, vi har, når man kan opleve, at folk lader sig skille ud fra økonomiske betragtninger. Det er især underligt, når pensionister lader sig skille, fordi de oplever, at de kan få et bedre økonomisk grundlag, når de bliver skilt, at de af den grund, må ophøre med et samlivsforhold – og ophøre skal måske så sættes i gæseøjne.

Som sagt er vi positivt indstillet over for, at der sker nogle lettelser, når man synes, det har været så besværligt med den lovgivning, vi har nu. Vi vil godt have, som det allerede er sagt både af ministeren og flere andre ordførere, at man gør parterne klart, hvilke konsekvenser beslutningen vil have. Når man vil ophæve et samlivsforhold, så skal man naturligvis til fulde kende konsekvenserne af sådanne beslutninger.

Og som sagt synes vi, at rådgivningen må kunne følges op med konkrete tiltag, så de svageste får den bedst mulige beskyttelse. Det er børnene, det er kvinderne, men det er måske også i nogle situationer den mand, som pludselig står uden bolig, fordi boligen naturligvis tilfalder kvinderne og børnene. Det er jo som regel sådan, man trækker skillelinjen, så den svageste part kan altså også være en mand, der pludselig står uden bolig.

Kirsten Lee (RV):

Jeg vil gerne sige tak for den positive modtagelse, forslaget har fået fra begge sider af salen.

Jeg kan forstå, at der er lidt uenighed om, hvor længe folk har brug for at tænke sig om i en separationsperiode, men der er da i hvert fald et flertal for, at det kan være nyttigt at tænke sig godt om i en periode, inden man tager så vigtigt et skridt, som det er at lade sig skille. Og der er da i hvert fald ikke nogen, så vidt jeg forfatter det, der har ment, at det var skadeligt, at folk fik en betænkningstid.

Antallet af skilsmisser har været ret stabilt igennem de sidste 10 år, så jeg tror ikke, at Kristeligt Folkeparti skal bekymre sig om, om der bliver flere skilsmisser, fordi vi ændrer på skilsmissegivningen.

Med hensyn til den anstrengte økonomi som årsag til skilsmisser, hr. Jørgen Tved, så er det et postulat, at det er den væsentligste skilsmisseggrund, men det bliver vi to nok ikke enige om. Jeg tror faktisk, at de fleste skilsmisser sker, fordi folk er enige om, at de skal lade sig skille, og det gælder også for separationerne.

Der er ingen tvivl om, at vi i Det Radikale Venstre føler, at ægteskabet er en hensigtsmæssig samlivsform, og at det er et godt retligt grundlag for familien. Men der er nogle, der afstår fra at indgå ægteskab, fordi de har været igennem en traumatisk skilsmisse, og det er faktisk ikke meningen.

Vi synes selvfølgelig ikke, at ægteskaber heller skal opretholdes for enhver pris. I 1987 fik Det Radikale Venstre vedtaget et forslag til lov om ret til umiddelbar skilsmisse i forbindelse med vold, og vi har tidligere udtrykt ønske om, at der fremsattes forslag om yderligere modernisering af separations- og skilsmissegivningen. Og da regeringen ikke ønsker at fremsætte forslag, ja, så gør vi det altså.

Forslaget betyder efter vores mening dels en modernisering, dels en forenklet sagsbehandling i skilsmissegager, men jeg vil gerne præcisere, at vi ikke tror, der bliver hverken flere eller færre skilsmisser som følge af forslaget, og det er heller ikke vores hensigt.

Efter vort forslag skal man kunne opnå separation, når den ene ægtefælle ikke mener at kunne fortsætte samlivet. Der behøver ikke at foreligge nogen af de specificerede begrundelser, som skulle foreligge ifølge den gamle lov. Såfremt parterne er enige om, at de ønsker

[Kirsten Lee]

skilsmisse, kan den bevilges efter 6 måneders separation.

I overensstemmelse med arbejdsgruppen ønsker vi ikke en ensidig ret til umiddelbar skilsmisse, medmindre der er særlige grunde som f.eks. vold eller utroskab, der taler derfor.

Der sker ikke noget ved at give mennesker mulighed for at tænke tingene igennem i en venteperiode, og i denne venteperiode skal parterne leve adskilt. Er to mennesker enige også om vilkårene for skilsmisse med henblik på bodeling, bidragspligt osv., kan skilsmisse foregå ved bevilling, og er de uenige, så må skilsmisse og vilkårsfastsættelse foregå ved dom.

Vi finder det rimeligt, at utroskab kan give ret til umiddelbar skilsmisse, såfremt en af ægtefællerne føler sig krænket. Nogle vil hævde, at det ikke er nødvendigt, da den krænkede part efter det nye forslag uden videre kan opnå separation. Vi tror dog, at de fleste mennesker her i landet føler, at utroskab trods alt er en så grov krænkelse, at det bør give anledning til umiddelbar skilsmisse.

Efter forslaget skal der nu kun forsøges obligatorisk mægling inden separation eller inden umiddelbar skilsmisse. Når man først én gang har forsøgt mægling og folk derefter har haft mulighed for at tænke sig om et helt år og stadig ikke ønsker at fortsætte samlivet, er der ikke god grund til yderligere at forsøge mægling, som tidligere har vist sig forgæves. Der er heller ikke megen fornuft i, at det offentlige forsøger at mægle mellem to parter, som begge har tilkendegivet enighed om, at de ønsker separation eller skilsmisse.

Det er nok rimeligt i denne forbindelse at vurdere mæglingens indhold, og jeg er glad for, at både justitsministeren og fru Grethe Fenger Møller var inde på, at man skulle prøve at vurdere, om vi – eventuelt på forsøgsbasis – kunne henvise folk til en mere relevant form for mægling og meget gerne få del i erfaringerne hos nogle af de private organisationer, som beskæftiger sig med disse ting.

Fru Birgith Mogensen var inde på, at megen mægling er en meningsløs gummistempelmægling, og det er jo ikke meningen. Et reelt forsøg på at få parterne til at drøfte de konflikter, der ligger til grund for ægteskabets forlis, vil næppe i de fleste tilfælde redde ægteskabet, men det er da muligt, man får en skilsmisse med mindre opslidende uoverensstemmelser, og det har i

hvert fald en positivt afsmittende virkning på eventuelle børn, og det er dog dem, der må betale prisen for forældrenes uenighed.

Hvad vilkårene for skilsmisse angår, så ser vi ingen grund til en obligatorisk genforhandling af de vilkår, der er indgået ved separationen, medmindre det specificeres i separationsvilkårene, at de skal genforhandles.

Alt i alt mener vi altså, at forslaget er en modernisering, der indebærer, at praksis og gældende ret bliver i overensstemmelse med hinanden, og dertil betyder forslaget en forenklet sagsbehandling. Jeg siger igen tak for tilsagnet om at medvirke til lovforslagets gennemførelse.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Op- hold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af lovforslag nr. L 224:

Forslag til lov om ændring af retsplejeloven. (Legemsindgreb).

Af Leif Hermann (SF) m.fl.
(Fremsat 24/2 88).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Justitsministeren (Ninn-Hansen):

SF's lovforslag vedrører forslag til regler i retsplejeloven om betingelserne for, at politiet kan foretage legemsindgreb under efterforskningen af strafbare forhold.

Lovforslaget bygger på strafferetsplejeudvalgets betænkning fra sidste sommer. I fremsættelsestalen gives der udtryk for en vis kritik af, at jeg ikke allerede har fremsat lovforslag på grundlag af betænkningen.

Som jeg har oplyst over for Retsudvalget, agter jeg at fremsætte et sådant lovforslag i næste